

Riksdagens svar på regeringens proposition med förslag till lag om ändring av stadgandena om högsta åklagaren i Regeringsformen för Finland samt till lag om allmänna åklagare och vissa lagar i samband därmed

Till riksdagen har överlämnats regeringens proposition nr 131/1996 rd med förslag till lag om ändring av stadgandena om högsta åklagaren i Regeringsformen för Finland samt till lag om allmänna åklagare och vissa

lagar i samband därmed. Riksdagen, som i ärendet har mottagit lagutskottets betänkande nr 20/1996 rd, har antagit följande lagar, av dem den första efter sådan behandling som stadgas i 67 § 2 mom. riksdagsordningen:

Lag

om ändring av Regeringsformen för Finland

I enlighet med riksdagens beslut, tillkommet på det sätt som 67 § riksdagsordningen föreskriver,

ändras 46 § 2 mom. Regeringsformen för Finland samt *fogas* till lagen en ny 60 a § som följer:

46 §

Justitiekanslern kan i ärenden som hör till hans laglighetsövervakning utföra åtal eller bestämma att åtal för tjänstebrott skall väckas.

V. Domstolarna

60 a §

Åklagarväsendet står under ledning av en riksåklagare som är högsta åklagare. Om åklagarväsendet stadgas i lag.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om allmänna åklagare

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Åklagarens ställning och uppgifter

Åklagaren skall sköta om förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret vid behandlingen av brottmål samt vid åtalsprövning

och rättegångar, enligt vad parternas rättsskydd och allmän fördel kräver. I samband med därtill hörande rättsliga avgöranden och övriga åtgärder skall åklagaren vara opartisk samt sköta sina uppgifter utan onödigt dröjsmål och på ett ekonomisk sätt.

Åklagaren utövar självständig åtalsprövningsrätt i de ärenden som han behandlar.

Åklagaren har också till uppgift att utfärda strafforder enligt vad som stadgas särskilt.

2 §

Allmänna åklagare

Allmänna åklagare är

1) riksåklagaren och biträdande riksåklagaren,

2) statsåklagarna samt

3) häradsåklagarna och Ålands landskapsåklagare.

3 §

Riksåklagaren

I egenskap av högsta åklagare utövar riksåklagaren självständig och oberoende åtalsprövningsrätt, om inte annorlunda stadgas i någon annan lag.

Riksåklagaren kan meddela allmänna föreskrifter och anvisningar om åklagarverksamheten.

4 §

Riksåklagarens uppgifter

Riksåklagaren skall

1) svara för den allmänna ledningen och utvecklingen av åklagarverksamheten samt för övervakningen av åklagarna,

2) sköta åklagaruppgifterna i ärenden som enligt lag ankommer på honom eller som han åtar sig,

3) utfärda sådana åtalsförelägganden som avses i 1 kap. strafflagen eller i någon annan lag, samt

4) företräda åklagarna i högsta domstolen.

5 §

Riksåklagarämbetet

Riksåklagarämbetet, som leds av riksåklagaren, är central förvaltningsmyndighet för de allmänna åklagarna.

Vid riksåklagarämbetet finns enheter, om vilka stadgas närmare genom förordning.

Riksåklagarämbetet hör till justitieministeriets förvaltningsområde.

6 §

Biträdande riksåklagaren

Ställföreträdare för riksåklagaren är en biträdande riksåklagare.

Uppgiftsfördelningen mellan riksåklagaren och biträdande riksåklagaren bestäms i arbetsordningen för riksåklagarämbetet.

Biträdande riksåklagaren avgör de ärenden som föreläggs honom med samma fullmakter som riksåklagaren.

7 §

Statsåklagarna

Vid riksåklagarämbetet finns statsåklagare som är behöriga att sköta åklagaruppgifter i hela landet.

Statsåklagarna skall i första hand sköta åklagaruppgifterna i de brottmål som från samhällets synpunkt är viktigast. De skall också utföra åtal som riksdagen, justitieministeriet, justitiekanslern eller riksdagens justitieombudsman har beslutat väcka. Om något annat inte stadgas eller bestäms är statsåklagarna åklagare i ärenden som hovrätten behandlar i första instans.

Om statsåklagarnas övriga uppgifter stadgas särskilt. Om fördelningen av uppgifter mellan statsåklagarna beslutar riksåklagaren.

8 §

Lokala åklagare

Om häradsåklagarna och landskapsåklagaren i landskapet Åland samt om de biträdande åklagarna (*lokala åklagare*) stadgas särskilt.

9 §

Specialåklagare

Om åklagare i militära rättegångsmål och om övriga specialåklagare stadgas särskilt.

Beslut om väckande av åtal mot en domare för tjänstebrott fattas av justitiekanslern i statsrådet eller riksdagens justitieombudsman.

10 §

Behörighetsförhållanden

Riksåklagaren är förman för samtliga allmänna åklagare.

Riksåklagaren kan överta avgörandet av ett ärende som ankommer på en underlydande åklagare eller förordna att en underlydande åklagare skall utföra ett åtal som han beslutat väcka. Riksåklagaren kan också förordna att en underlydande åklagare skall utföra åtalsprövningen i ett ärende.

11 §

Rätt att få upplysningar

Riksåklagaren har utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att få för skötseln av sina uppgifter behövliga upplysningar och utredningar både av underlydande åklagare och av förundersökningsmyndigheter.

12 §

Jäv

En åklagare är jävig, om

1) han eller en nära släkting till honom är part,

2) ärendet kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada för honom eller en nära släkting till honom,

3) han eller en nära släkting till honom är biträde eller ombud för en part eller för den för vilken ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada,

4) han till en part eller till den för vilken ärendets utgång kan väntas medföra synnerlig nytta eller skada står i ett anställningsförhållande eller sådant uppdragsförhållande som har samband med det föreliggande ärendet,

5) han är medlem av styrelsen eller ett därmed jämförbart organ eller av förvaltningsrådet eller är verkställande direktör eller har motsvarande ställning i ett samfund, en stiftelse eller en offentligrättslig inrättning som är part eller som i ärendet kan vänta sig synnerlig nytta eller skada eller om

6) någon annan omständighet än en sådan som avses i 1—5 punkten är ägnad att ge motiverad anledning att ifrågasätta hans opartiskhet i ärendet.

Nära släkting till en åklagare är de personer som avses i 10 § 2 mom. lagen om förvaltningsförfarande (598/82).

Åklagaren får även om han är jävig vidta åtgärder som inte tål uppskov. Åklagaren skall om sitt jäv underrätta den som det åligger att utse en ställföreträdare för honom.

13 §

Behörighetskrav

Riksåklagaren och biträdande riksåklagaren skall ha avlagt juris kandidatexamen och vara väl förtrogen med åklagar- eller domarverksamhet och med förvaltningsuppgifter.

Statsåklagarna skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha den skicklighet som behövs för uppgiften.

14 §

Utnämning

Riksåklagaren och biträdande riksåklagaren utnämns av republikens president på framställning av statsrådet.

Statsåklagarna utnämns av statsrådet på framställning av riksåklagaren. Om utnämning av riksåklagarämbetets övriga tjänstemän stadgas genom förordning.

15 §

Forum i tjänsteåtal

Riksåklagaren och biträdande riksåklagaren åtalas för tjänstebrott vid högsta domstolen. Åklagare är antingen justitiekanslern eller riksdagens justitieombudsman.

Statsåklagarna åtalas för tjänstebrott vid hovrätten.

16 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om verkställighet och tillämpning av denna lag utfärdas genom förordning.

Föreskrifter om hur arbetet skall ordnas vid riksåklagarämbetet meddelas i arbetsordningen, som riksåklagaren fastställer efter att ha hört olika personalgrupper.

17 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 199 .

Genom denna lag upphävs

1) 9 och 12 §§ lagen den 22 juli 1918 om Högsta domstolen och

2) 10 § lagen av samma datum angående Högsta förvaltningsdomstolen.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

De personer vid justitiekanslersämbetet och länsstyrelserna som sköter ärenden som gäller åklagarväsendet kan när lagen träder i kraft överföras till motsvarande uppgifter vid riksåklagarämbetet, utan att tjänsterna ledigförklaras. Justitieministeriet beslutar om överföringarna.

Lag

om ändring av 1 och 4 §§ lagen om häradsåklagare

I enlighet med riksdagens beslut ändras 1 § 2 mom. och 4 § lagen den 22 mars 1996 om häradsåklagare (195/96) som följer:

1 §

Lokal åklagarmyndighet

Häradsåklagaren lyder i sin åklagarverksamhet under riksåklagaren enligt lagen om allmänna åklagare (/).

4 §

Utnämning

Ledande häradsåklagaren och häradsåklagaren utnämns av riksåklagaren.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av lagen om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 2, 3 och 5 §§ lagen den 2 december 1977 om landskapsåklagarämbetet i landskapet Åland (872/77) som följer:

2 §

Vid landskapsåklagarämbetet finns en landskapsåklagartjänst. Dessutom kan vid landskapsåklagarämbetet finnas biträdande åklagare samt personal i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande.

Landskapsåklagarämbetets chef är landskapsåklagaren, som utnämns till tjänsten av riksåklagaren.

Landskapsåklagaren skall ha avlagt juris kandidatexamen och ha den skicklighet och erfarenhet som behövs för uppgiften.

3 §

Landskapsåklagaren är allmän åklagare i landskapet Åland. Landskapsåklagaren är

direkt underställd riksåklagarens bestämmanderätt.

Landskapsåklagaren åtalas för tjänstefel vid Åbo hovrätt.

5 §

Om landskapsåklagaren och biträdande åklagare gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som stadgas i lagen om häradsåklagare (195/96).

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 4 och 23 §§ militära rättegångslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 4 § 1 mom. och 23 § 1 mom. militära rättegångslagen av den 25 mars 1983 (326/83) som följer:

4 §

Åklagare vid handläggningen av militära rättegångsärenden vid en tingsrätt som har militära ledamöter är en militärjurist. Såsom åklagare är militärjuristen underställd riksåklagarens omedelbara bestämmanderätt.

23 §

Allmän åklagare vid krigsrätt och en suppleant för denne förordnas av huvudstaben. Åklagaren vid krigsrätt är underställd riksåklagarens omedelbara bestämmanderätt.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 14 och 44 §§ förundersökningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i förundersökningslagen av den 30 april 1987 (449/87) 44 § 2 mom. och *fogas* till 14 §, sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 7 april 1995 (498/95), ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

14 §

Förundersökningen av brott som en polis-
man misstänks ha begått leds emellertid all-
tid av allmänna åklagaren med undantag för
ärenden som behandlas som ett ordnings-
botsärende eller i strafforderförfarande.

ärenden som avses i 14 § 2 mom. I förhørs-
berättelsen antecknas endast huvudinnehållet
av den förhördes utsaga, vilken kan intas i
någon annan handling än ett förhørsproto-
koll.

44 §

Vid summarisk förundersökning finns ing-
en undersökningsledare med undantag för

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 1 § lagen om insändande av vissa handlingar till domstolar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 1 § 3 mom. lagen den 7 maj 1965 om insändande av vissa handlingar till domsto-
lar (248/65), sådant det lyder i lag av den 2 februari 1979 (112/79), som följer:

1 §

Till hovrätten adresserade handlingar som
nämns i 1 mom. får av allmänna åklagaren
insändas med posten eller genom bud. Till
högsta domstolen adresserade fullföljds-

handlingar skall allmänna åklagaren tillställa
hovrätten genom förmedling av riksåklaga-
ren och övriga handlingar så som högsta
domstolen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 1 kap. 12 och 13 §§ strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen 1 kap. 12 § och 13 § 2 mom., sådana de lyder i lag av den 16 augusti 1996 (626/96) som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

12 §

Riksåklagarens åtalsförordnande

Brottmål får inte prövas i Finland utan riksåklagarens åtalsförordnande, om

1) brottet har begåtts utanför Finland, eller om

2) en utlänning har begått ett brott ombord på ett utländskt fartyg då det befunnit sig på Finlands territorialvatten, eller ombord på ett utländskt luftfartyg då det befunnit sig i Finlands luftrum, och brottet inte riktat sig mot Finland, en finsk medborgare, en i Finland varaktigt bosatt utlänning eller ett finskt samfund, en finsk stiftelse eller någon annan finsk juridisk person.

Riksåklagarens förordnande behövs dock inte, om

1) gärningsmannen är finsk medborgare eller en person som enligt 6 § jämställs med finska medborgare och brottet har riktat sig mot Finland, en finsk medborgare, en i Finland varaktigt bosatt utlänning eller ett finskt samfund, en finsk stiftelse eller någon annan finsk juridisk person,

2) brottet har begåtts i Danmark, Island, Norge eller Sverige och allmänna åklagaren på gärningsorten har framställt en begäran om att brottet skall behandlas vid en finsk domstol,

3) brottet har begåtts ombord på ett finskt fartyg då det befunnit sig på öppna havet eller inom ett område som inte tillhör någon stat eller ombord på ett finskt luftfartyg då det befunnit sig inom ett sådant område eller ovanför det,

4) brottet har begåtts ombord på ett fartyg eller luftfartyg medan det befunnit sig i reguljär trafik mellan orter i Finland eller mellan en ort i Finland och någon ort i Danmark, Island, Norge eller Sverige,

5) brottet skall behandlas som ett brottmål som avses i militära rättegångslagen (326/83), eller om

6) det enligt lag är republikens president som bestämmer om väckande av åtal.

13 §

Oberoende av 1 mom. får riksåklagaren förordna att åtal skall väckas i Finland, om en utomlands given dom inte grundar sig på en begäran som har framförts av en finsk myndighet och

1) brottet enligt 3 § anses rikta sig mot Finland,

2) brottet är ett sådant tjänstebrott eller militärt brott som avses i 4 §,

3) brottet är ett internationellt brott som avses i 7 §, eller

4) brottet enligt 10 § anses begånget även i Finland.

Denna lag träder i kraft den

199 .

Lag

om ändring av 25 § lagen om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 25 § 1 mom. lagen den 20 juni 1963 om samarbete mellan Finland och de övriga nordiska länderna vid verkställighet av domar i brottmål (326/63) som följer:

25 §

En dom, som i Danmark, Island, Norge eller Sverige har givits för ett brott för vilket åtal är anhängigt vid, eller genom en laga kraft vunnen dom har avgjorts av en finsk

domstol eller för vilket riksåklagaren har förordnat om väckande av åtal, får inte verkställas i Finland.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 3 § lagen om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § 3 mom. lagen den 16 januari 1987 om internationellt samarbete vid verkställighet av vissa straffrättsliga påföljder (21/87), sådant detta lagrum lyder i lag av den 5 januari 1994 (9/94), som följer:

3 §

En påföljd som har bestämts i en främmande stat får inte verkställas i Finland, om åtal för det brott som påföljden avser är anhängigt eller, i fråga om förverkandepåföljd, särskilt utförd talan är anhängig här, eller

om saken har avgjorts genom dom som har vunnit laga kraft eller om riksåklagaren har förordnat att åtal skall väckas för brottet.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Lag

om ändring av 3 § lagen om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö

I enlighet med riksdagens beslut

ändras 3 § lagen den 9 maj 1932 om förekommande av alkoholdryckers insmuggling från öppen sjö (135/32), sådant detta lagrum lyder i lag av den 20 juni 1963 (321/63), som följer:

3 §

Besiktning av ett utländskt fartyg och dess last utanför Finlands territorialvatten för uppdagande av brott som nämns i 1 § samt deras beslagtagande med anledning av nämnda brott skall verkställas då riksåklagaren så förordnar, efter att ha prövat att in-

ternationellträttsliga och andra rättsliga förutsättningar finns.

På riksåklagaren ankommer också att bestämma när åtal och annat anspråk på grund av denna lag skall väckas mot en utlänning.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 12 december 1996
